

Ethische overwegingen bij samenwerking met externe partners

24 januari 2024

Aanleiding

De Haagse Hogeschool heeft haar missie, waarden en strategische ambities vastgelegd in het Instellingsplan 2023-2028. Dit instellingsplan is het kader voor ons handelen; voor De HHs als geheel en voor elk van onze studenten en medewerkers individueel. We dragen bij aan een duurzame en rechtvaardige samenleving, leiden studenten op tot kritisch denkende en lerende wereldburgers en werken met onze partners aan concrete antwoorden op maatschappelijke vraagstukken. We doen dit vanuit onze kernwaarden Curious, Connecting en Caring.

Co-creatie met het werkveld is onmisbaar voor ons onderwijs en onderzoek en prominent opgenomen in ons Instellingsplan. We werken intensief samen met onze externe partners: onze studenten lopen stage bij bedrijven, we participeren in onderzoeksconsortia, formuleren gezamenlijke ambities met overheden en trekken samen op met andere scholen. We werken samen met een grote diversiteit aan partners, elk met hun eigen missie en waarden. Juist in het samenbrengen van belangen en het overbruggen van verschillen ontstaat de co-creatie.

In sommige gevallen kan de wens tot samenwerken echter botsen met onze eigen waarden of afbreuk doen aan onze missie om bij te dragen aan een duurzame en rechtvaardige samenleving. In die gevallen is het belangrijk om ethische overwegingen te betrekken bij de keuze tot samenwerking.

Het is goed om te benoemen dat dit soort ethische discussies snel leiden tot polarisatie. Ze zijn gevoelig in het licht van academische vrijheid, publieke beeldvorming, sociale veiligheid en de balans tussen rechtvaardigheid en cancelcultuur. Dat maakt het des te belangrijker om het gesprek samen te voeren, om situaties genuanceerd te bezien en om vanuit de inhoud te redeneren. Deze handreiking heeft tot doel om te helpen bij de ethische afwegingen omtrent externe samenwerking.

Context: strategie, beleid en onderwijsveld

Onze ethische overwegingen ten aanzien van externe samenwerking zijn in de eerste plaats gebaseerd op ons Instellingsplan 2023-2028. Ons handelen (en dus de keuze om wel of niet een samenwerking aan te gaan) moet bijdragen aan onze missie, passen bij onze drie waarden en aansluiten bij onze strategische ambities. Dat geldt voor samenwerking op onderwijs, op onderzoek en op bedrijfsvoering.

Specifieke ambities die hieraan raken, zijn:

- 6: Onderwijs en onderzoek met externe partners;
- 9: Integratie duurzaamheid en rechtvaardigheid in onderwijs en onderzoek;
- 10: Duurzame en rechtvaardige bedrijfsvoering;
- 12: Inclusieve cultuur.

In het visiedocument 'Een inclusieve hogeschool' (november 2021) is uitgewerkt hoe De HHs invulling geeft aan deze inclusieve cultuur. Dat gebeurt aan de hand van drie principes: antidiscriminatie, inclusieve omgangsvormen en inclusieve governance. Deze visie bevat algemene uitgangspunten en concrete handreikingen ten aanzien van inclusie en geeft daarmee ethische afwegingen bij het aangaan van een samenwerking (met wie, maar vooral ook: hoe). Een concrete vertaling hiervan is onder meer het Manifest tegen stagediscriminatie.

Een Sustainability Action Plan met onze duurzaamheidsambities is in de maak. De samenwerking met de fossiele industrie zal hier meer expliciet in terugkomen.

Verder heeft De HHs zich gecommitteerd aan een duurzame en rechtvaardige wereld door het ondertekenen van de SDG-charter. De HHs zet zich in voor het bereiken van de sustainable development goals, zoals Gendergelijkheid (SDG 5), Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) en Klimaatactie (SDG 13). Samenwerkingen met externe partijen dienen het liefst bij te dragen aan deze SDG's en moeten in elk geval niet afdoen aan de SDG's.

Sinds 2009 is De HHs een UNESCO-school. Internationale verbondenheid, verdraagzaamheid en solidariteit zijn belangrijke doelstellingen voor scholen die lid zijn van dit internationale scholennetwerk. Scholen zetten zich in voor de vier Unesco-thema's: vrede en mensenrechten, wereldburgerschap, intercultureel leren en duurzame ontwikkeling. De HHs besteedt aandacht aan alle vier de thema's en betreft deze bij het aangaan van samenwerkingen met externe partners.

Samenwerking en gelijke kansen zijn belangrijke thema's in de Haagse Educatieve Agenda 2022-2026 (HEA). De Gemeente Den Haag, De HHs en andere onderwijsinstellingen trekken samen op waar het gaat om onderwijskwaliteit, toegankelijkheid en de bijdrage van onderwijs aan de brede welvaart van alle Hagenaars.

Tot slot verhoudt De HHs zich ook tot het bredere onderwijsveld in haar eigen ethische afwegingen. De wetgeving van de rijksoverheid, het onderwijsbeleid van het ministerie van OCW, de sectorafspraken met de Vereniging Hogescholen en de kennisuitwisseling met andere onderwijsinstellingen. Een concreet voorbeeld hiervan is het Loket Kennisveiligheid van het ministerie van OCW, waar De HHs advies kan krijgen met betrekking tot specifieke samenwerkingen in relatie tot kennisveiligheid. De HHs staat er in haar ethische overwegingen dus niet alleen voor.

Wat zijn onze ethische overwegingen?

In de basis is De HHs uitermate positief over het aangaan van samenwerkingen met externe partners. We denken in kansen, richten de blik naar buiten en waar mogelijk trekken we samen op met andere organisaties. Kennis ontstaat in de uitwisseling, co-creatie is een hoeksteen van ons instellingsplan. Het doel van deze notitie is zeker niet om samenwerking af te remmen, maar eerder een intensivering mogelijk te maken doordat er duidelijke kaders zijn.

Bij het aangaan van een samenwerking betrekken we ethische overwegingen in de volle breedte. Duurzaamheid, rechtvaardigheid en inclusie zijn daarvan de meest in het oog springende. Een samenwerking moet bij voorkeur bijdragen aan deze doelen, maar mag hier in elk geval niet aan afdoen.

Het maken van die afweging is bij uitstek een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Medewerkers en studenten zijn in de eerste plaats zelf aan zet om kansen voor samenwerking te zien en een afweging te maken of die samenwerking passend is. Dat is niet alleen een praktische keuze; vanuit ons Instellingsplan is het juist belangrijk dat iedereen zelf eigenaarschap voelt voor onze missie en waarden. Bij grootschalige samenwerkingen of bij twijfels overleggen we met elkaar. Dienst Bestuurszaken kan hierbij adviseren.

Bij het afwegen of een samenwerking passend is, maken we onderscheid tussen de inhoud van de samenwerking en het profiel van de partner.

- De inhoud is leidend: Draagt de samenwerking bij aan onze missie? Het is onmogelijk om vooraf van alle mogelijke samenwerkingen aan te geven of die wenselijk zijn; de kern is *uitlegbaarheid*. Kan De HHs inzichtelijk maken waarom een samenwerking bijdraagt aan onze missie en past bij onze waarden? Het is belangrijk om dit vooraf expliciet te maken, zowel voor onszelf als voor de externe partner.
- Daarnaast betrekken we het profiel van de externe partner bij de afweging. Zijn de missie en waarden van de partner compatibel met die van De HHs? Laat de partner zien dat er gehandeld wordt in lijn met diens missie en waarden? Zijn er incidenten geweest die afbreuk doen aan het profiel van de partner? Het gebruiken van een 'declaration of honor' kan dit ondersteunen.

In principe start De HHs alleen samenwerking als de afweging op beide aspecten positief uitvalt. In uitzonderingsgevallen kan het zijn dat het profiel van een externe partner niet volledig voldoet, maar dat de inhoud van de samenwerking dat ruimschoots compenseert. In al deze overwegingen zal sprake zijn van een groot grijs gebied. De HHs vindt het belangrijk om de nuance te zoeken, de inhoud voorop te zetten en de overwegingen transparant te onderbouwen. Om die reden sluit De HHs geen specifieke partners uit, maar zal altijd een individuele afweging worden gemaakt. Dat doet niets af aan de hoge eisen die we stellen, want we gaan 100% voor een duurzame en rechtvaardige samenleving.

Werkafspraken

- ✓ Collega's zijn primair zelf verantwoordelijk voor het aangaan en onderhouden van externe samenwerking. De toetsing of een samenwerking past binnen onze missie en waarden is dus in principe een afweging die collega's zelf maken. Dit past bij de professionaliteit van onze collega's en onze inhoudelijk gedreven partnerships.
- ✓ We maken expliciet welke afweging we maken bij samenwerking met externe partners, zowel voor onszelf (intern) als voor de partner (extern). Dit vergroot de uitlegbaarheid. We gaan op termijn werken met een 'declaration of honor' voor externe partners.
- ✓ We zorgen voor bewustwording en voorlichting over het belang van samenwerking met externe partners, inclusief de overwegingen wanneer een samenwerking wel/niet wenselijk is.
- ✓ Bij grootschalige samenwerking of een formele samenwerkingsovereenkomst, danwel bij serieuze twijfels wordt contact opgenomen met Dienst Bestuurszaken. Formele samenwerkingsovereenkomsten worden opgenomen in het register dat BZ beheert.
- ✓ Waar nodig winnen we extern advies in van bijvoorbeeld Vereniging Hogescholen, het Ministerie van OCW of het Loket Kennisveiligheid.

- ✓ We zijn attent op ethische overwegingen, ook na start van de samenwerking: incidenten gedurende de samenwerking kunnen ook aanleiding zijn om een samenwerking te heroverwegen.
- ✓ We organiseren kennisdeling in een expertisenetwerk Externe Relaties, met deelnemers van alle faculteiten en kenniscentra.